

IMUNOELEKTROFORETICKÉ METODY

Imunoelektroforetické metody

kombinace metod

elektroforetických + imunodifúzních

gel:

- ✓ agarozový (1 - 2 %)
- ✓ agarový gel

pufry: 0,025 M – pH 8-9

veronalový

borátový

Tris-barbitalový

tris-Tricinový

Bakteriostatická látka:

0,02 % azid sodný

0,01 % mertiolát

Rozdělení metod (podle pracovního postupu)

- 1. Klasická imunoelektroforéza podle GRABARA a WILLIAMSA**
(pouze kvalitativní údaje)
- 2. Raketová imunoelektroforéza**
(pouze kvantitativní údaje)
- 3. Střetná (protisměrná) imunoelektroforéza**
(pouze kvalitativní údaje)
- 4. Dvojrozměrná (křížová) imunoelektroforéza**
(kvalitativní i kvantitativní údaje)

Imunoelektroforéza podle Grabara a Williamse

zónová elektroforéza + Ouchterlonova metoda

Dvě fáze:

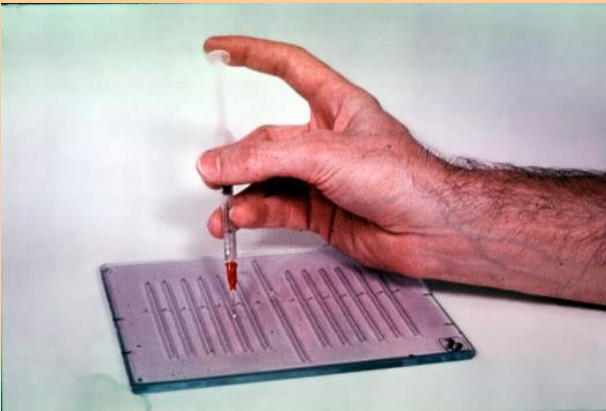
- ✓ Antigen se rozdělí působením stejnosměrného proudu
- ✓ Ve směru dělení se vyřežou podélné žlábký, do kterých se napipetuje antisérum a nechá se difundovat proti sobě

výsledek: precipitační obloučky, které se odečítají

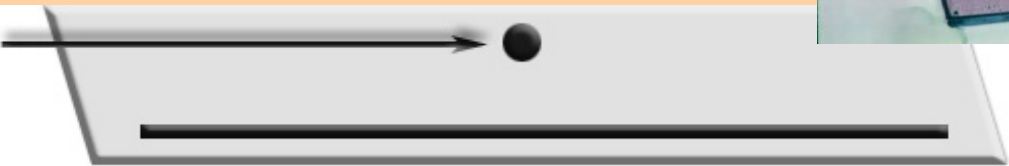
-přímo okem

-po obarvení

1. Add serum to well

2. Electrophorese serum proteins

3. Add antiserum to slot

4. allow time for diffusion of:
• serum proteins
• Ab's in antiserum

5. stain gel & read precipitin lines

Využití imunoelektroforézy podle Grabara a Williamse

- ❖ v klinických laboratořích zkoumání sérových proteinů a jejich změn při různých chorobách

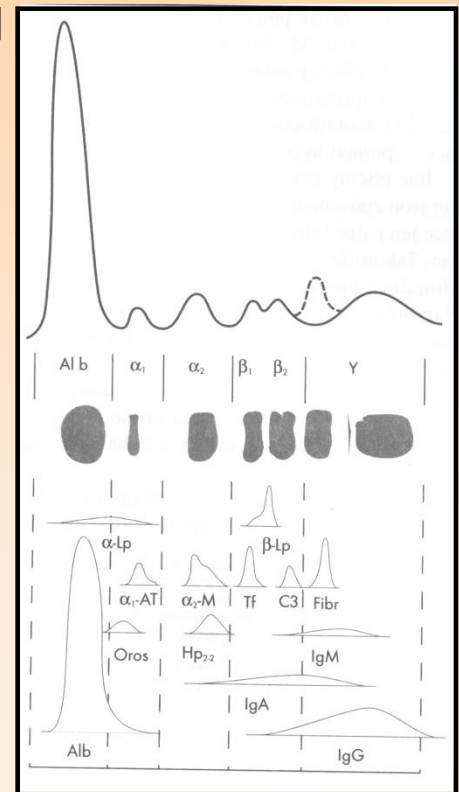
zónová elektroforéza:

rozdělení proteinů krevního séra 5-6 frakcí

imunoelektroforéza:

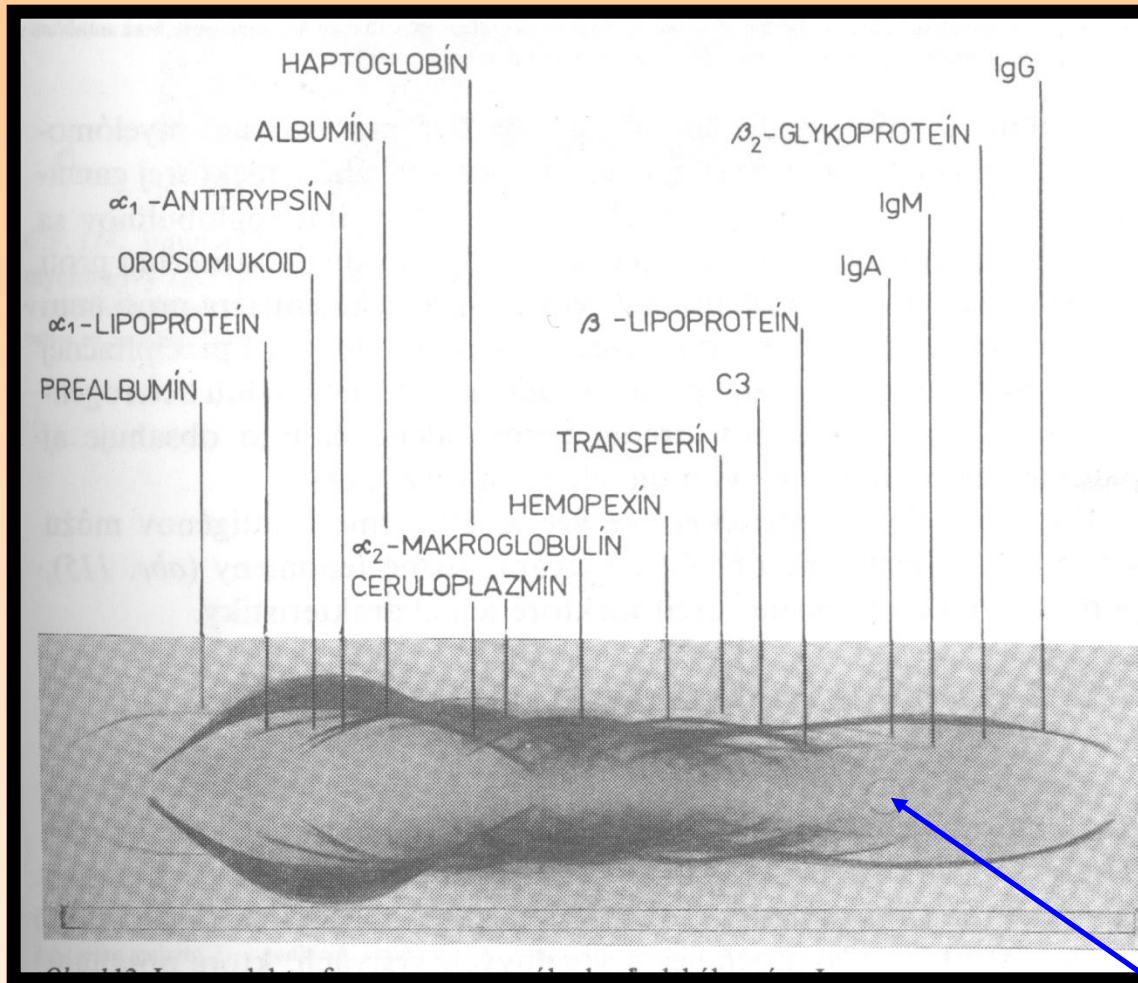
až 35 precipitačních obloučků při použití polyspecifického antiséra (každý oblouček = 1 protein)
má charakteristický tvar a umístění na imunoelektroforegramu

- ❖ zjišťování některých gamapatií
- ❖ poruchy v biosyntéze imunoglobulinů

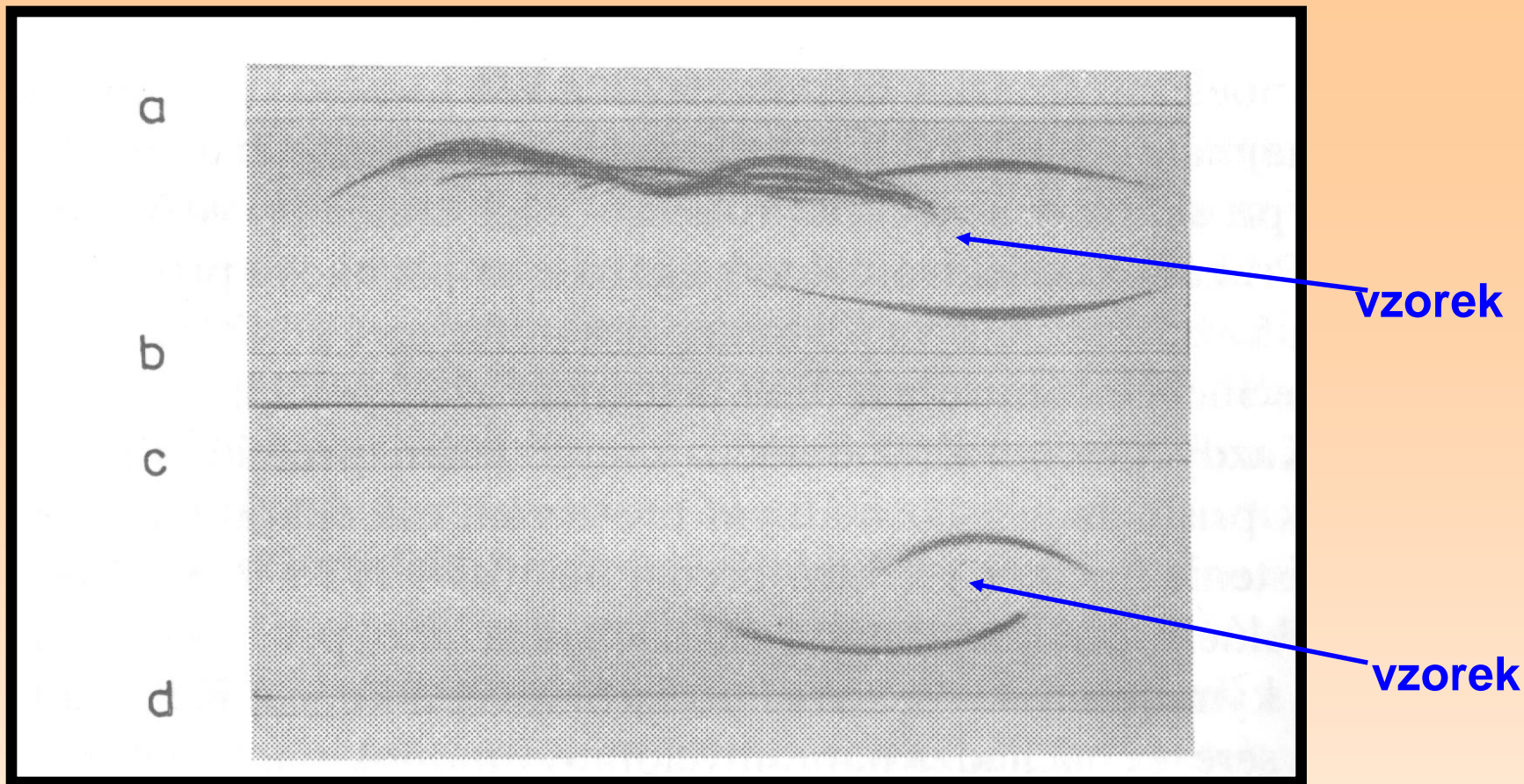

Imunoelektroforegram normálního lidského séra

Ve žlábkku je králičí antisérum proti lidským sérovým proteinům

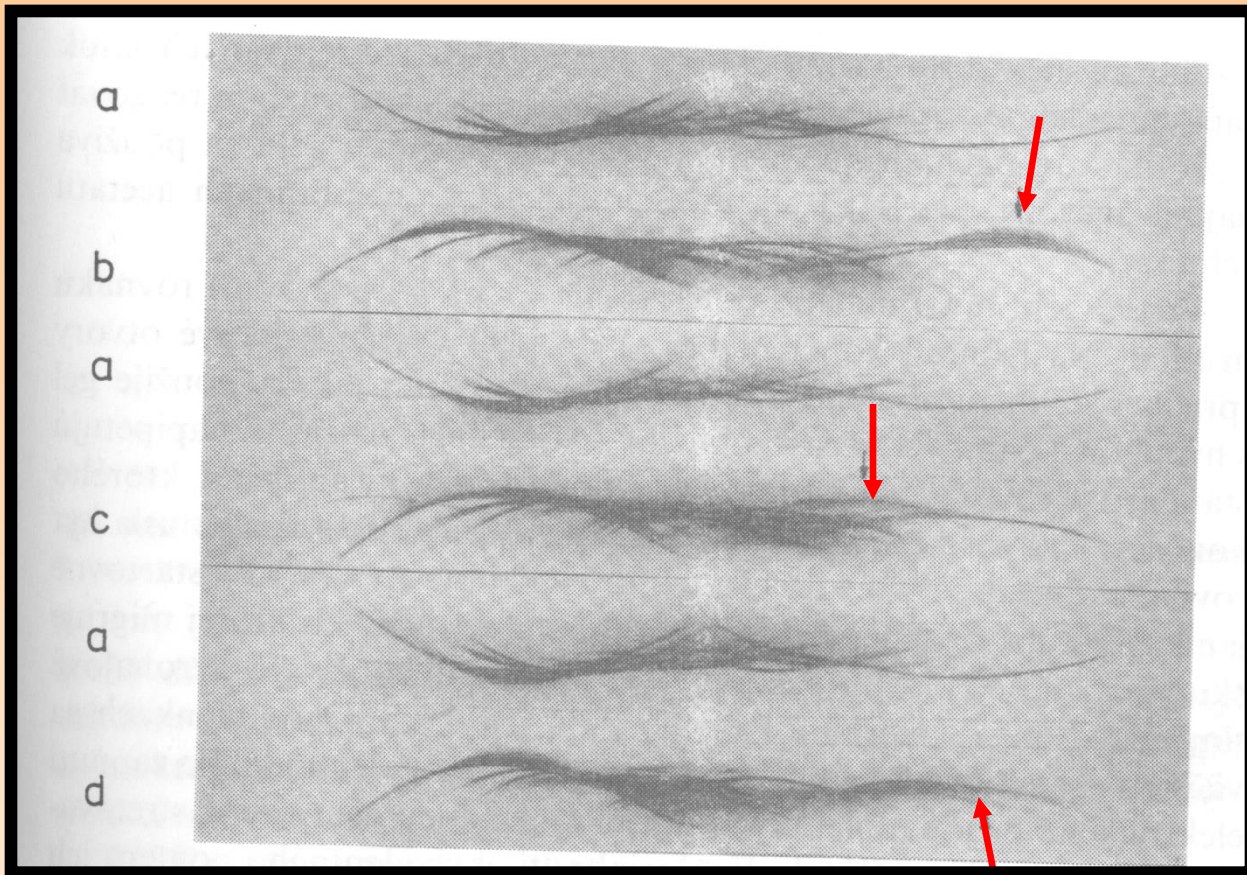
vzorek

Imunoelektroforegram normálního lidského séra:

- žlábek a polyspecifické antisérum proti lidským sérovým proteinům
- žlábek b monospecifické antisérum proti IgG
- žlábek c antisérum proti IgM
- žlábek d antisérum proti IgA

Imunoelektroforegramy **normálních** lidských sér (a) a sér obsahujících **myelómový IgG** (b), **myelómový IgA** (c) a **Waldenströmův makroglobulin IgM** (d)

Ve žlábcích je polyspecifické antisérum proti lidským sérovým proteinům. Monoklonové (patologické) imunoglobuliny jsou vyznačeny šipkou.

Raketová imunoelektroforéza (RIEF)

rocket immunoelectroforesis

Jednoduchá radiální imunodifúze urychlovaná stejnosměrným elektrickým proudem.

1966 C.B Laurell

gelová vrstva obsahující monospecifické precipitující Ab

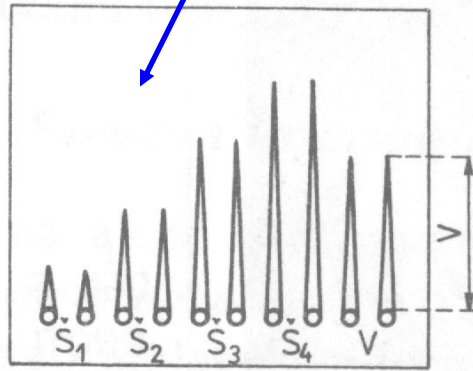
gel: agarosa
membrána acetátu celulosy

elektrolyt: veronalové pufrы s mírně alkalickým pH
většina antigenů se pohybuje k anodě

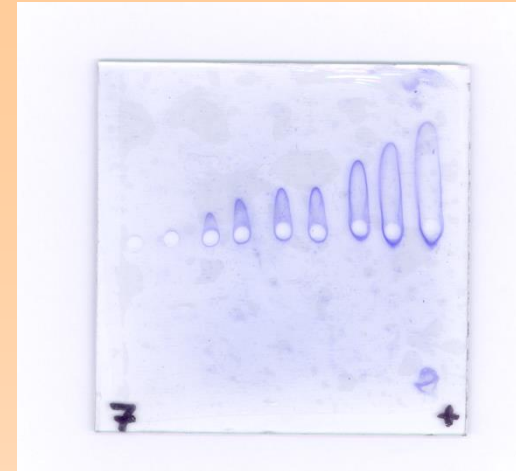
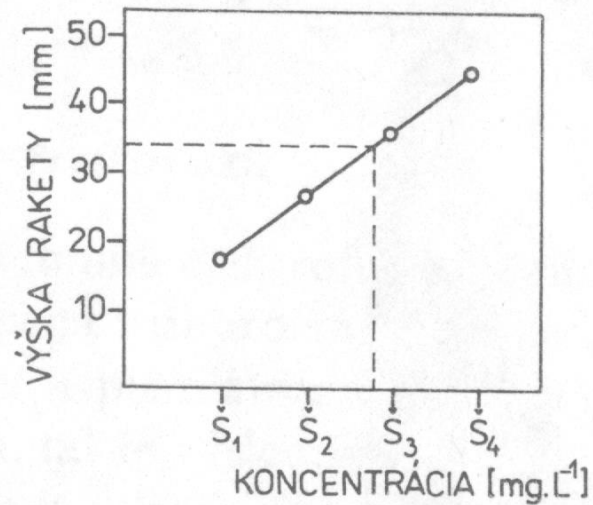
afinitní elektroforéza, při které se ze směsi rozdělovaných látek vychytává jen antigen, který může biospecifickou vazbou reagovat s protilátkou nacházející se v gelu

Ab v gelu

a

b

Molekuly Ag migrují do gelu, kde se setkávají s Ab.

Dosažení ekvivalentního poměru:

vznik precipitačních útvarů podobných raketám.

Výška rakety je přímo úměrná koncentraci Ag.

Parametry elektroforézy: 10 až 15 V/cm (bez chlazení)

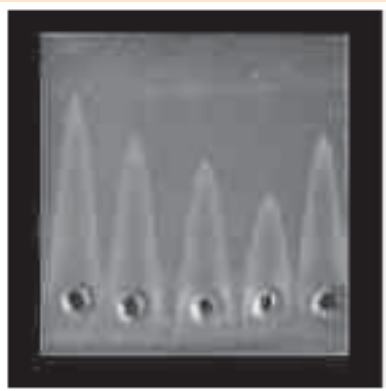
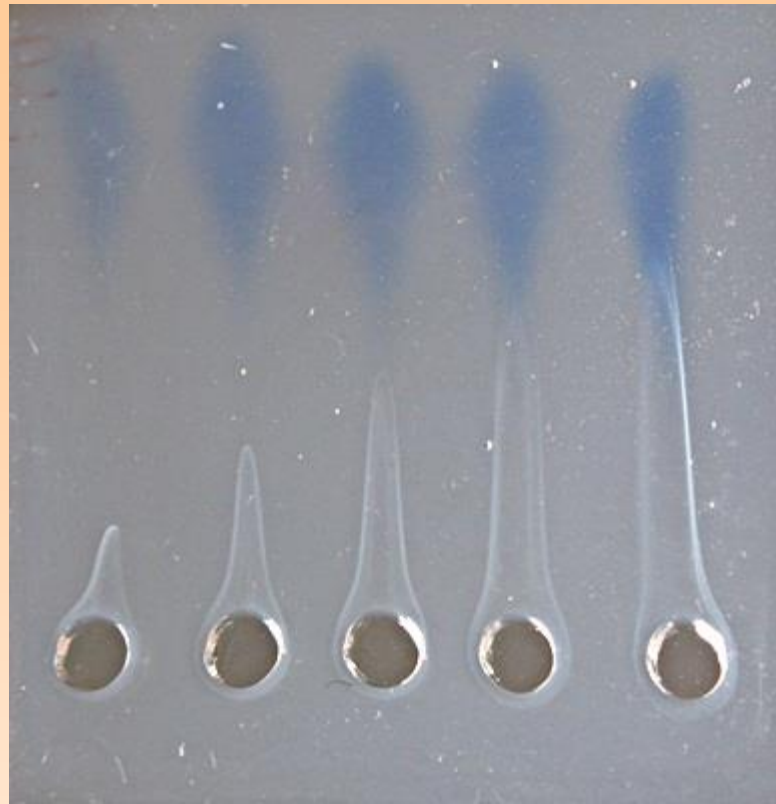
čas 30 až 180 min

Detekce:

1. Přímou

2. Zbarvení (Coomassie Blue, Amidočern B)

3. 0,5 % kyselina fosfomolybdenová

RIEF metoda je výhodná

- ✓ stanovení makromolekul, proti kterým lze připravit monospecifické Ab
- ✓ migrují v agarozovém gelu

50 x citlivější jak RID

Stanovení 0,2 až 0,1 mg/l antigenu do 2 hodin.

Velmi málo pohyblivé antigeny (IgM, α_2 -makroglobulin)
lze zvýšit pohyblivost **karbamylací** (reakce s KCNO)

Obráceně lze RIEF použít na zjištění **koncentrace**
Ab v séru, když do gelu přidáme antigen

Spojité raketová imunoelktroforéza *fused rocket immunoelectrophoresis*

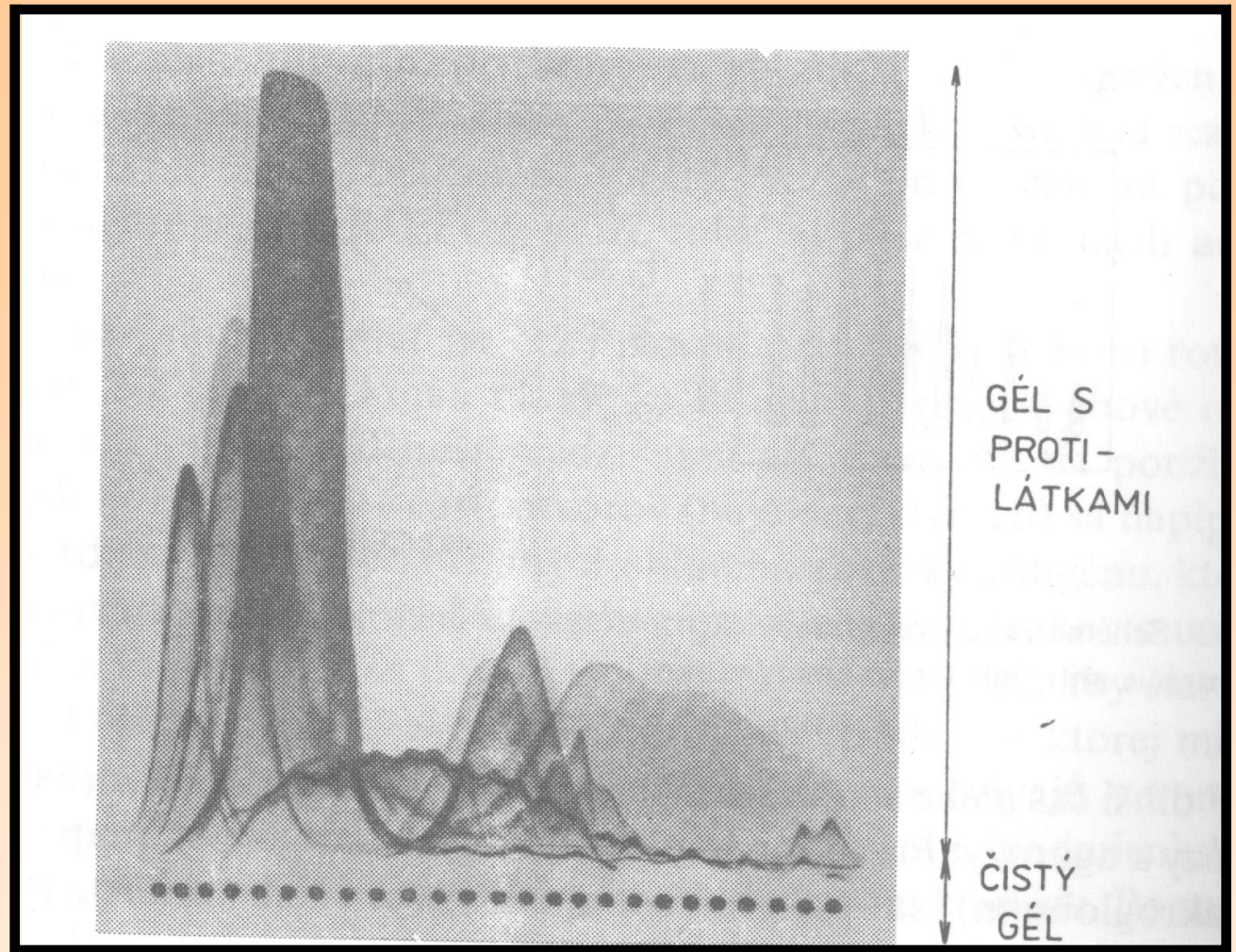
Proteiny rozdělené do jednotlivých frakcí různými chromatografickými technikami:

2 různé gely:

- ✓ Čistá agarosa, kde dvě řady jamek - vzorky jednotlivých frakcí
- ✓ Horní široký gel s polyspecifickými Ab proti proteinům

Výsledek:

- ✓ spojitě precipitační linie, které vytvářejí vrcholy různých tvarů.
- ✓ každý vrchol patří jednomu proteinu, koncentraci lze určit podle výšky

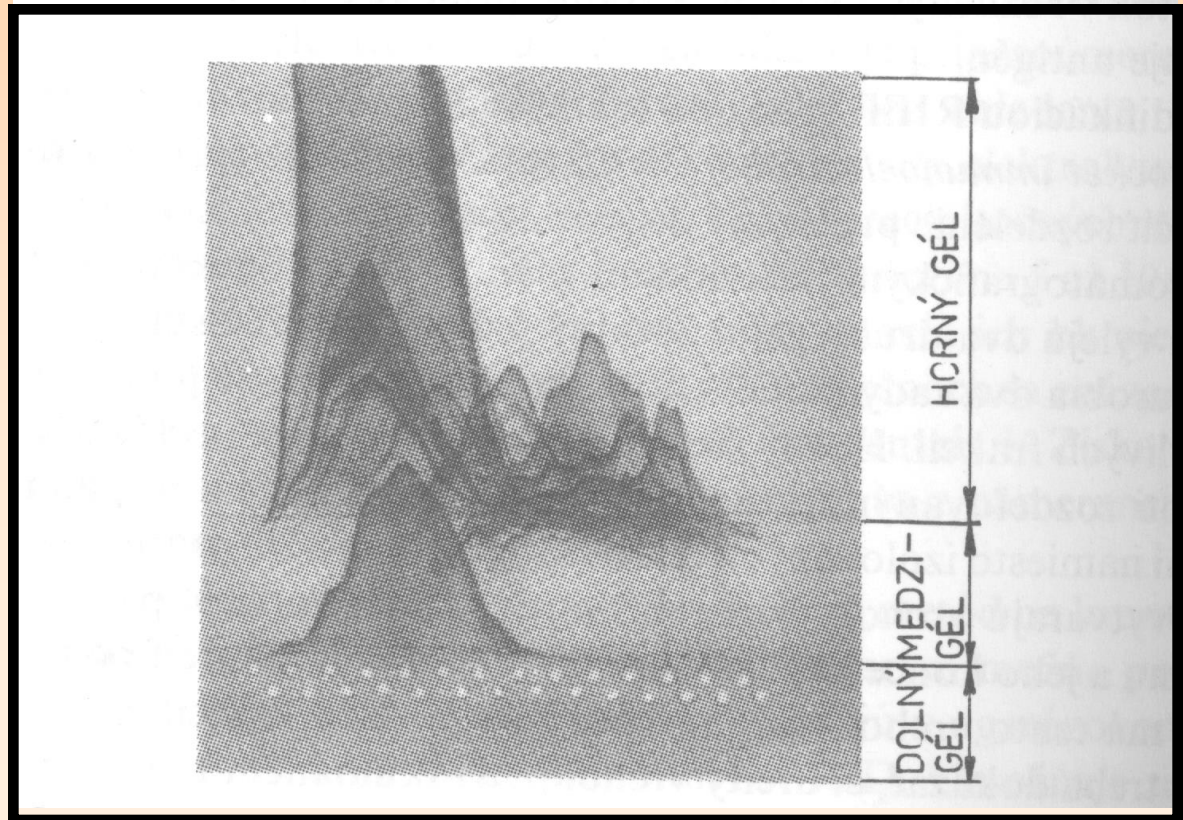
Spojitá raketová imunoэлектрофорéza

**frakcí získaných po gelové chromatografii lidského séra
na sloupci Sephadexu G-200.**

Určení konkrétního proteinu:

mezi gel čisté agarozy a agarosy s polyspecifickými Ab, zařadíme gel se specifickou protilátkou proti zkoumanému proteinu.

Hledaný protein, pak vytvoří svůj vrchol v mezivrstvě, ostatní přes ní volně předifundují a vytvoří precipitační linie až ve třetí vrstvě s polyspecifickými Ab.

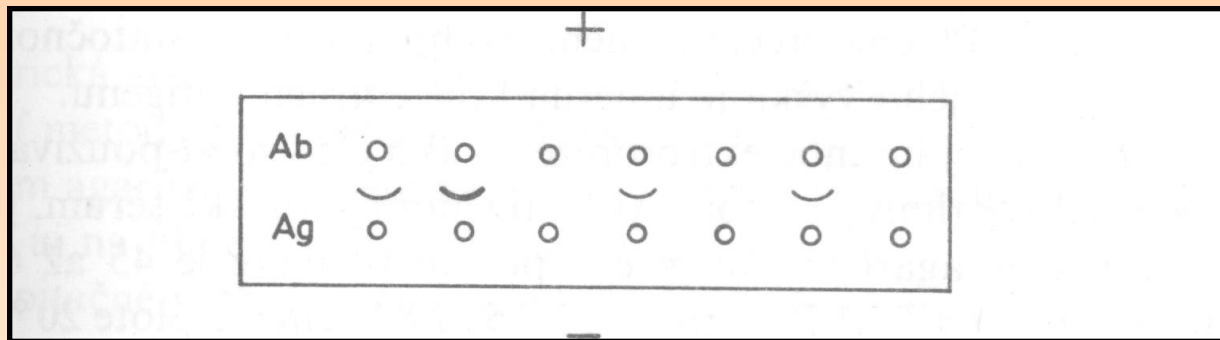

Střetná imunoelektroforéza (protisměrná) *counter immunoelectrophoresis*

Obměna jednorozměrné dvojité imunodifuze

Pohyb molekul Ag a Ab urychluje stejnosměrný elektrický proud. Výsledek je možno odečítat už za 30 min.

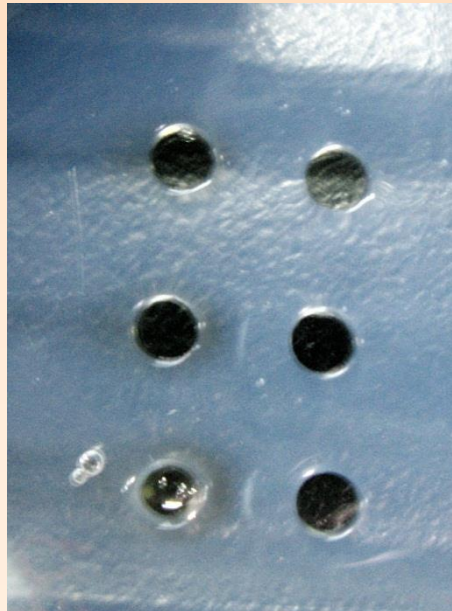
Na podložním sklíčku v agarozovém gelu 1 - 1,5 %
ve veronalovém pufru pH 8,6
průměr jamky: 2-3 mm, vzdálenost 4-5 mm,
vzdálenost mezi řadami: 6 - 10 mm

Detekce: volným okem
po zbarvení

**Ab migrují ke katodě, lze použít jen pro důkaz Ag,
které mají anodickou pohyblivost**

Využití: využívá se pro rychlý kvalitativní důkaz Ag

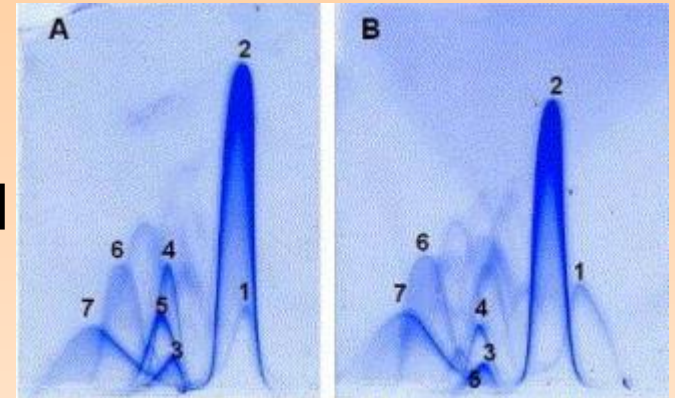

Dvojrozměrná (křížová) imunoelektroforéza *crossed immunoelectrophoresis*

Kombinace zónové elektroforézy a raketové imunoelektroforézy

1965 LAURELL, LAURELLOVÁ

1966 CLARKE H.G.M., FREEMAN

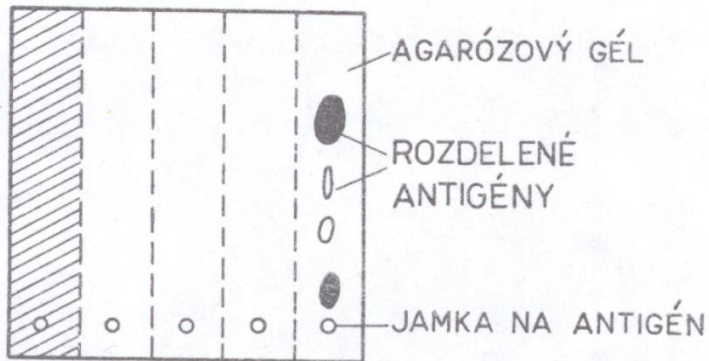

dva směry:

- ✓ rozdělení Ag v agarozovém nebo PAGE vyřeže se úzký pás gelu (při 8,5 x 8,5 asi 2 x 8,5 cm), který se přiloží ke kraji skla
- ✓ doplní se gelem se specifickými Ab a elektroforéza probíhá kolmo na první směr dělení

ELEKTROFORÉZA V PRVOM ROZMERE

+

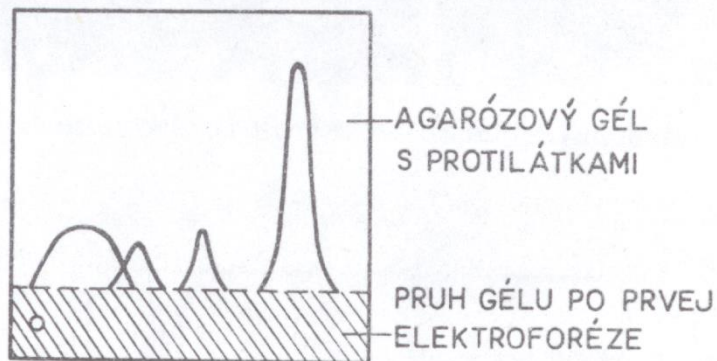

-

a

ELEKTROFORÉZA V DRUHOM ROZMERE

+

-

b

Ag migrují do gelu s Ab a vytvářejí v zónách ekvivalence široké **precipitační rakety** nebo vrcholy:

- ✓ umístění rakety charakterizuje druh antigenu.
- ✓ **plocha vrcholu** při dostatečném čase elektroforézy a také **výška** jsou úměrné koncentraci Ag.

Elektrolyt: veronalový pufr
1. rozměr. 45 až 60 min
2. rozměr: 2 až 2,5 hod
Napětí: 5 až 8 V/cm při 20°C

Význam: nejvýhodnější imunochemická metoda na analýzu směsi antigenů.

V lidském séru lze touto metodou rozdělit až 50 různých proteinů.

Pokud v 1. rozměru použijeme IEF, pak lze zjistit ještě více.

Citlivost: 0,1 až 1,0 mg/l.

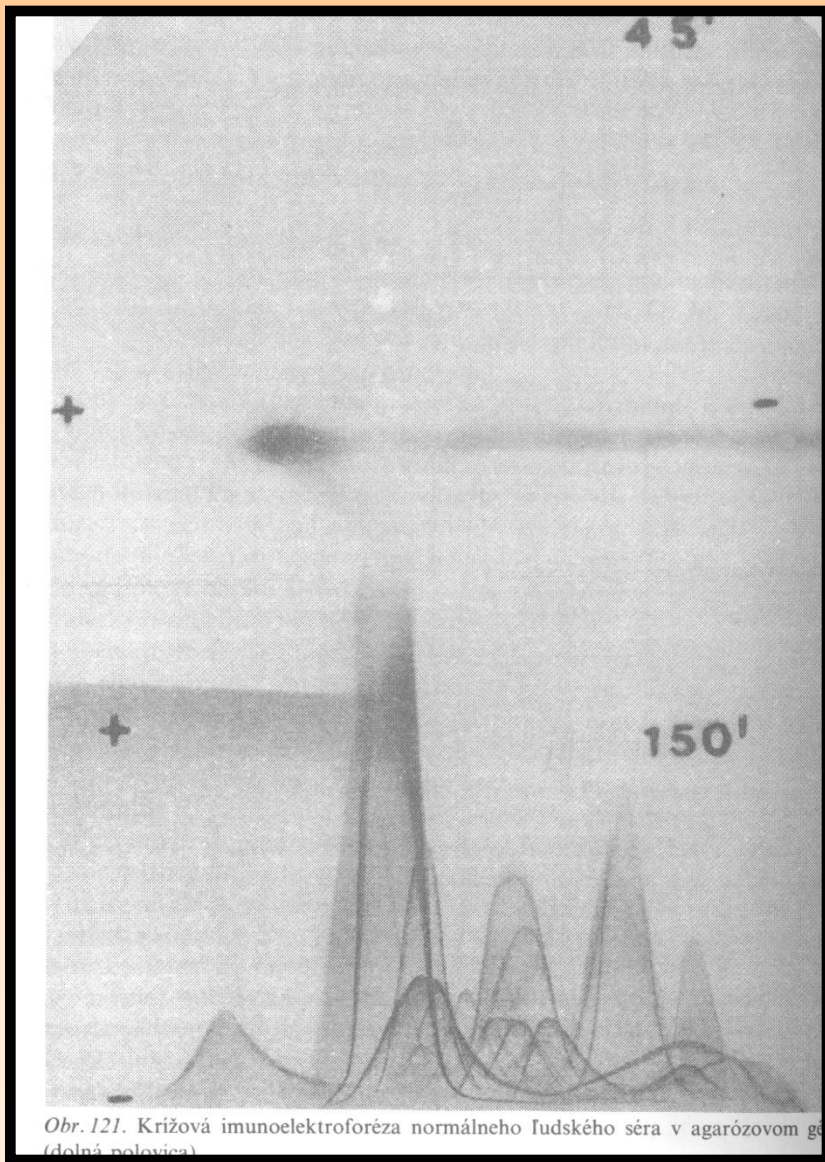
Jiný gel: acetát celulosy (Cellogel)

Vyhodnocení:

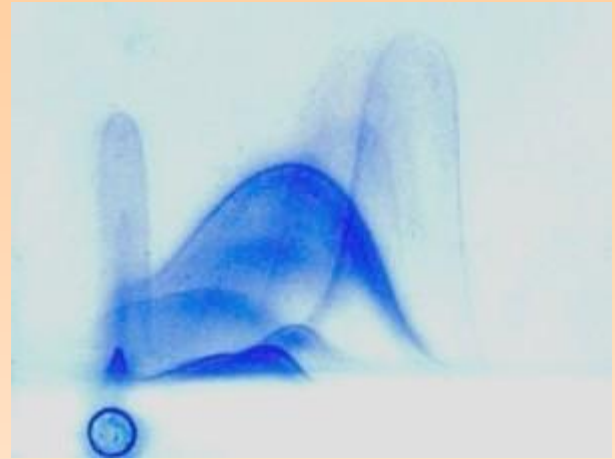
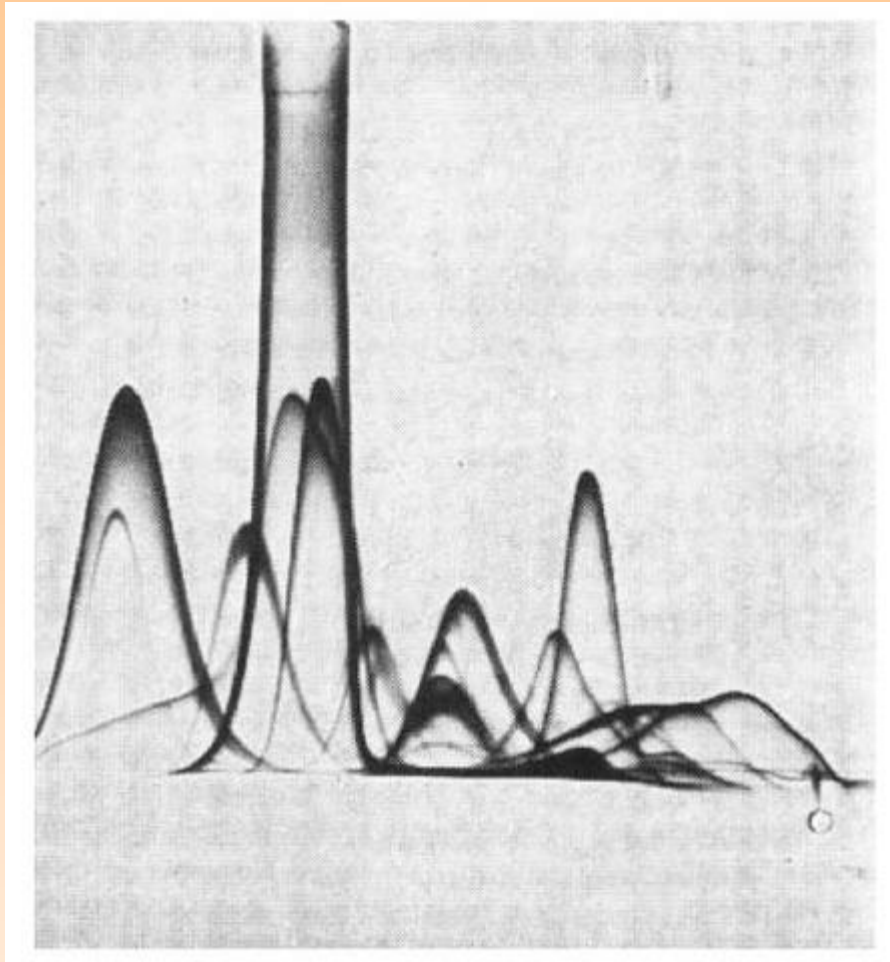
protínání nebo splývání precipitačních vrcholů = lze usuzovat na příbuznost nebo nepříbuznost Ag

identifikace se provádí:

- ✓ **porovnáním polohy a tvaru vrcholů se vzorkem známého antigenu, který se podrobil křížové imunoэлектрофорéze za stejných podmínek**
- ✓ **pomocí specifických antisér**
- ✓ **specifických barvení Ag**
- ✓ **použitím čistých Ag jako vnitřní standard**

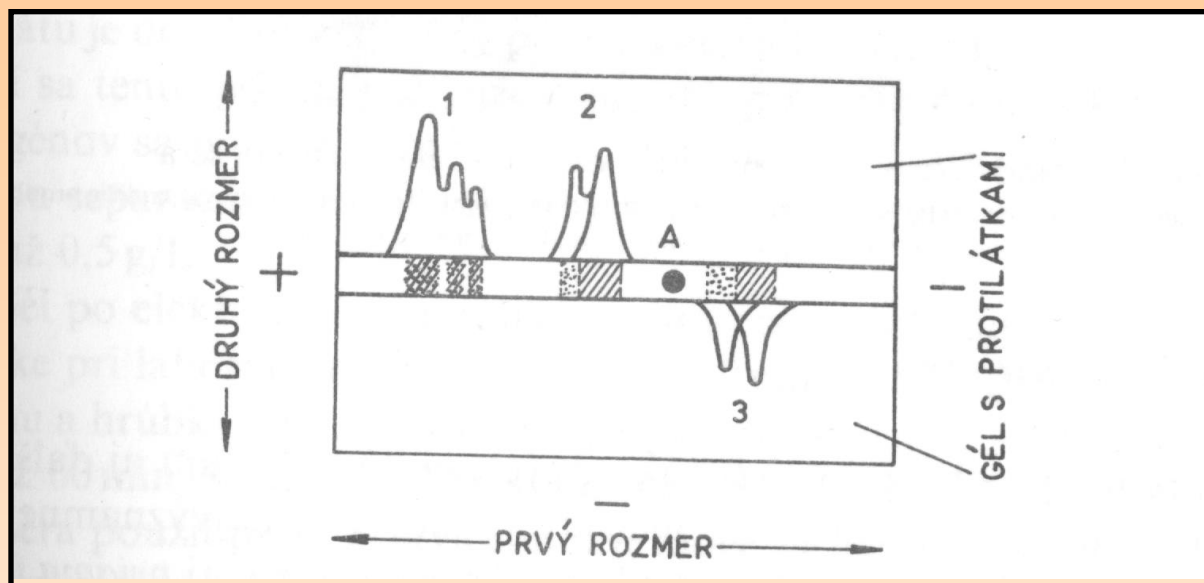

Obr. 121. Křížová imuno elektroforéza normálního lidského séra v agarózovém gélu (dolná polovica)

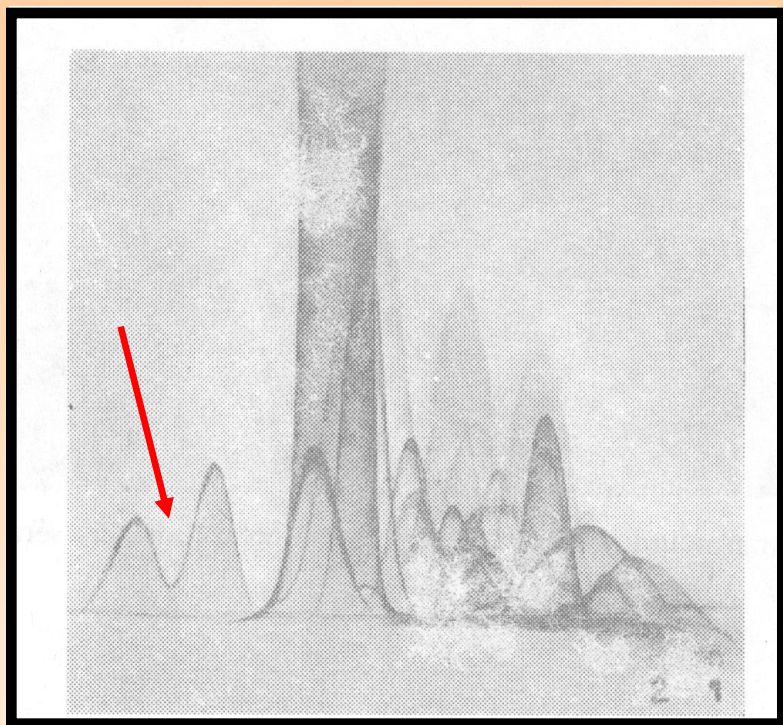

Precipitační fenomény při dvojrozměrné imunoelktroforéze

- 1 identické antigeny s anodovou pohyblivostí
- 2 částečně identické antigeny s anodovou pohyblivostí
- 3 neidentické antigeny s kationtovou pohyblivostí

Tandemová dvojrozměrná imunoelektroforéza

Čistý Ag se může aplikovat do druhé jamky vznikne tandemová dvojrozměrná imunoelektroforéza, v které jeden stejný Ag (přítomný v obou jamkách vytvoří dvojici (tandem) precipitačních vrcholů se znaky identity

jamka **1** - lidské sérum, jamka **2** - prealbumin

Horní gel: protilátky proti lidským sérovým proteinům.

Dvojvrchol prealbuminu se znaky identity je označen šipkou

Imunofixace

- zónová elektroforéza
- izoelektrická fokusace
- izotachoforéza

- agarozový gel
- polyakrylamidový gel
- acetylcelulozový gel

Pomocí imunofixace se detekují jen některé rozdělené antigeny

Na povrch gelu se aplikují specifické protilátky, které difundují do gelu. Po ukončení migrace se gel promyje puřem (odstraní se neprecipitované antigeny) a pak se detekuje imunokomplex.

Detekce nerozpustných imunokomplexů:

- ✓ **barviva na proteiny**
- ✓ **reakce se sekundární protilátkou**
  - **enzym**
  - **radioizotop**

Provedení imunofixace:

- ✓ antisérum s vysokým titrem monospecifických Ab
- ✓ jen na tu část gelu, kde se předpokládá Ag
(rozetřít po gelu nebo navlhčit acetylcelulózový papír Ab)
- ✓ na jeden vzorek asi 0,02 - 0,2 ml antiséra (poměr Ag:Ab)
(krevní sérum zředit na 0,1 - 0,5 g/l proteinů)

Doba inkubace s Ab:

agarozové gely (1 až 5 mm)	30 - 60 min
polyakrylamidové	až 2 h

promývání gelů:

odstranění nespecifických proteinů

- fyziologickým roztokem	agarozové gely (16 - 24 h)
	PAGE-gely (48 - 72 h)

Použití imunofixace:

**Zkoumání polymorfizmu proteinů,
(genetická fenotypizace)
které se vyskytují v nízkých koncentracích
a dají se těžko detekovat**

- složky komplementu (C2, C3, C4, B)**
- proteinasové inhibitory (α_1 -antitrypsin)**
- některé sérové glykoproteiny**

Immunoblotting

(imunopijákové metody)

Metoda, která umožňuje **přenos molekul** z mobilní fáze (gelu) do pevné fáze (nitrocelulosová membrána)

Přenos: - difuzí
                      - stejnosměrným el. proudem

Detekce na membráně:

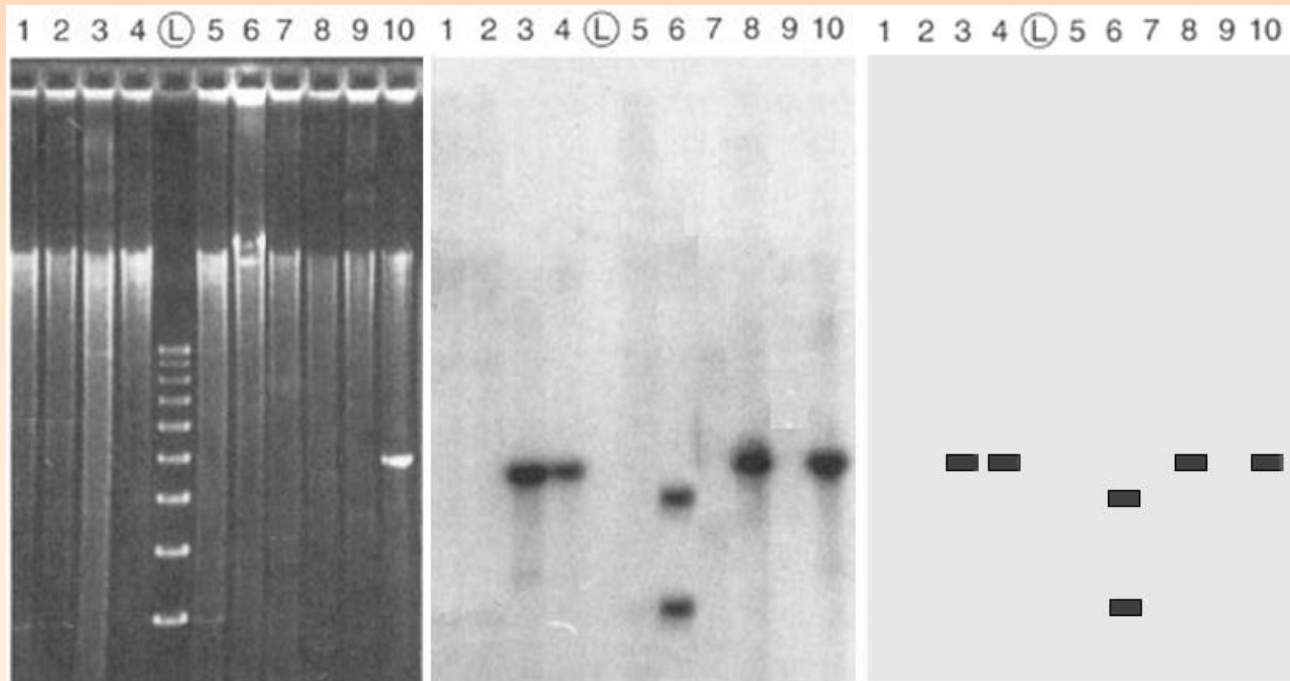
- ✓ barevné reakce
- ✓ autoradiografie
- ✓ specifickými protilátkami (**immunoblotting**)

Historie

1975 SOUTHERN přenos fragmentů DNA z agarozového gelu na nitrocelulosoovou membránu pomocí kapilárních sil (hybridizace s radioaktivní RNA a detekce autoradiograficky).

Homologní úseky DNA byly detekovány jako ostře ohraničené pruhy na radiogramu

Metoda „**Jižní pijákování**“ (southern blotting)

1977 ALVINE J.C. vylepšení metody
místo nitrocelulosy DBM
(diazobenzylmethylovaný papír)
lépe se kovalentně váží malé fragmenty
DNA nebo RNA

Metoda „**Severní pijákování**“ (northern blotting)

1979 RENART J. a TOWBIN H. metodu upravili
pro analýzu proteinů (immunoblotting).

1981 BURNETTE W.N. Detekce imobilizovaných Ag pomocí specifických Ab a radioaktivně značený protein A (funkce druhého ligandu).

Metoda „**Západní pijákování**“ (Western blotting)

Výhody immunoblottingu

- ✓ lehká proveditelnost
- ✓ vysoká citlivost a specifčnost (detekce jednoho proteinu ze směsi)
- ✓ detekce a analýza na kopii

Etapy metody:

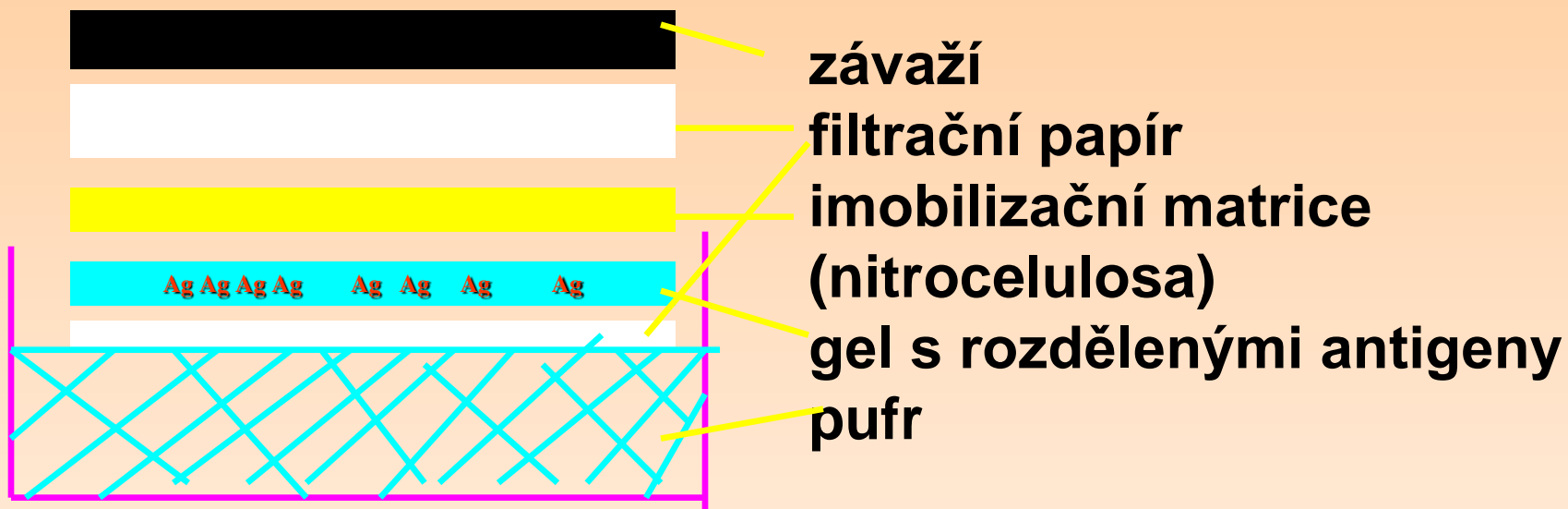
- ✓ Směs antigenů se rozdělí pomocí jednorozměrné (SDS-elektroforéza) dvojrozměrné elektroforézy izoelektrickou fokusací
  - v agarozovém gelu
  - v polyakrylamidovém gelu
- ✓ Po skončení se gel vloží do blottovací aparatury a uskuteční se přenos antigenů na vhodnou matici
- ✓ Nasycení (zablokování) nespecifických vazbových míst (aby se zamezilo nespecifickým interakcím mezi detekční sondou a maticí)
- ✓ Vizualizace detekční sondy (radiograficky, barevná reakce, fluorescenčně)

Přenos proteinů:

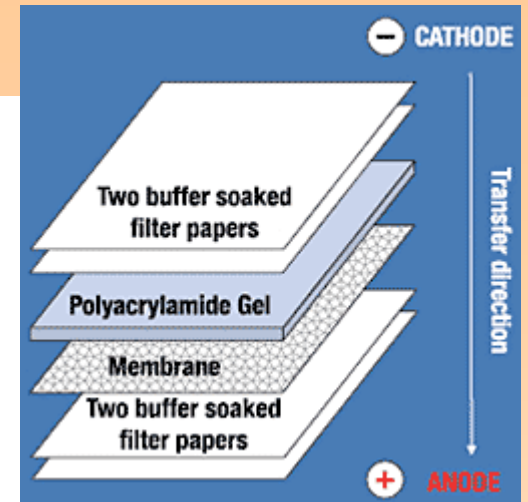
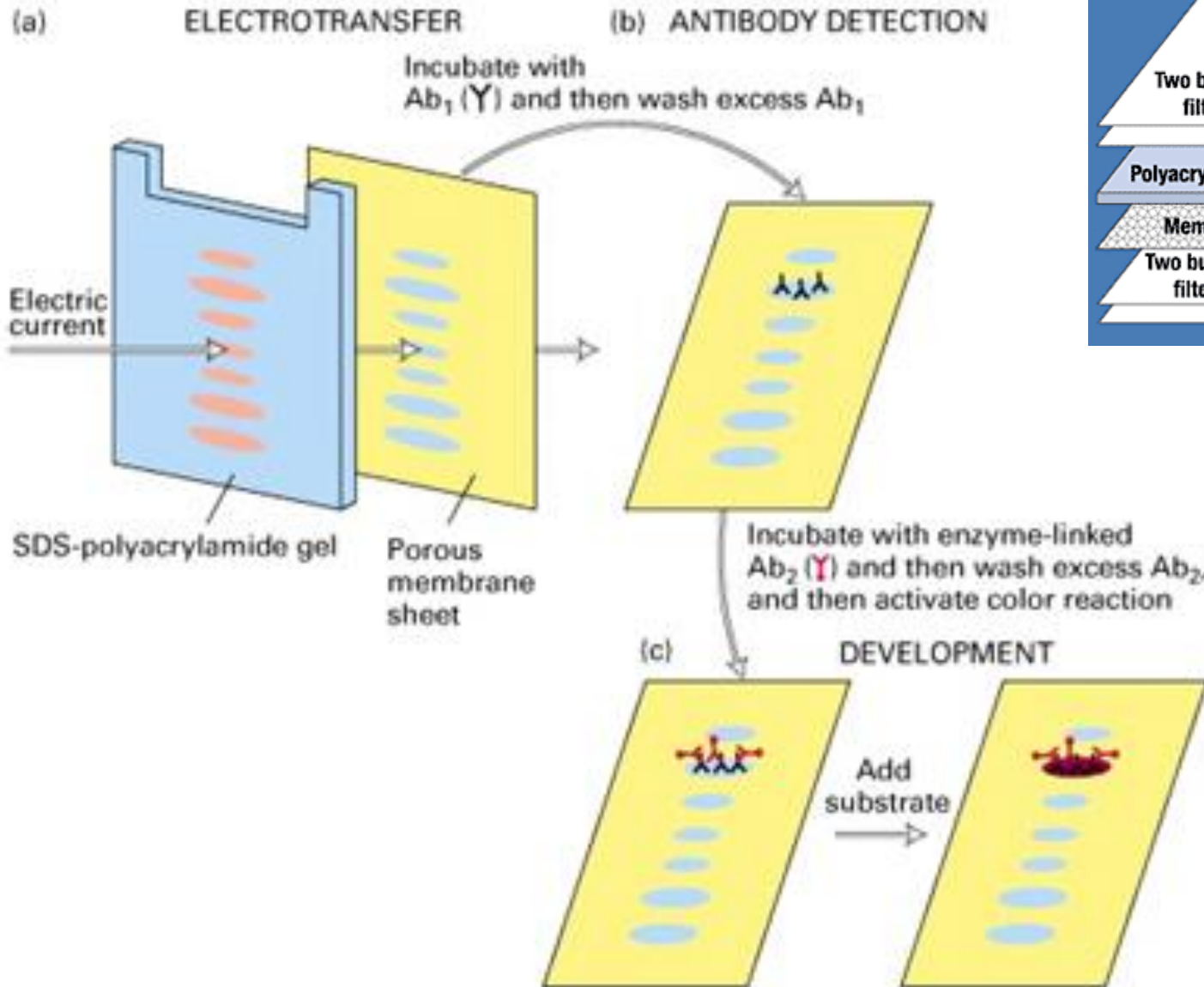
- ✓ jednoduchá difúze (málo efektivní)
- ✓ kapilární tlak
- ✓ negativní tlak (vakuové pijakování)
- ✓ elektroforetickými silami (elektropijakování)

Ize získat i několik kopií a s každou uskutečnit jinou detekční reakci.

Zařízení na blotting Ag kapilárním tlakem

WESTERN BLOTTING

Membrány pro blottování

- ✓ **nitrocelulosa** (80 mg/cm^2)
- ✓ **diazobenzoxymetylovaný papír (DBM)** (kovalentní vazba $10\text{-}20 \text{ mg/cm}^2$)
nevýhoda vždy se musí diazotovat
- ✓ **PVDF membrány**
(1990 Timmons, Dunbar)

Po přenosu proteinů na PVDF membránu je **lze detekovat:**

- ✓ barevné reakce s proteiny
- ✓ pomocí specifických protilátek

Před aplikací specifických protilátek je třeba membránu inkubovat s blotujícím činidlem (BSA, želatina, odtučněné mléko, Tween 20, hemoglobin ethanolamin)

PVDF: polyvinyliden difluorid

Detekce proteinů na membráně

- ✓ **přímé nespecifické barvení**
- ✓ **přímé specifické značení (prvním ligandem)**
- ✓ **nepřímé specifické značení**

✓ **přímé nespecifické barvení**

Amidočerň 10B, Coomassie Blue R 250

(citlivost 0,5 - 1 μg proteinu)

stříbrné barvení (4 až 10 ng), koloidní zlato (50 pg)

✓ **přímé specifické značení (prvním ligandem)**

specifická protilátka nebo ligand, který už má značku
(radioizotop, fluorochrom, enzym)

✓ **nepřímé specifické značení**

používají se dva až tři ligandy, první ligand se specificky
naváže jen na analyzovaný protein

druhý ligand (sekundární protilátka) má značku nebo

druhý ligand protein A (specificky reaguje s Fc doménami
protilátky)

na detekci třetí ligand

Značení protilátek

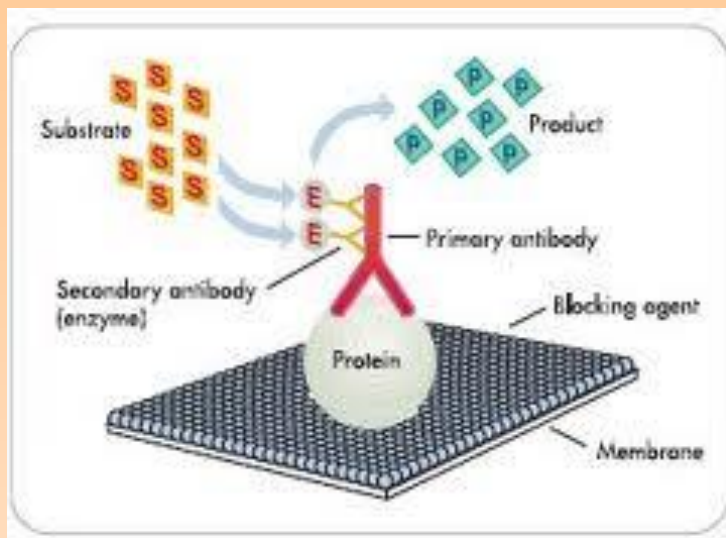
konjugát s enzymy: **peroxidasa HRP**
alkalická fosfatasa (ALP)

substráty pro tyto enzymy musí tvořit barevné precipitující produkty (na rozdíl od ELISA metod)

substráty pro HRP   **diaminobenzidin**
4-chlor-1-naftol

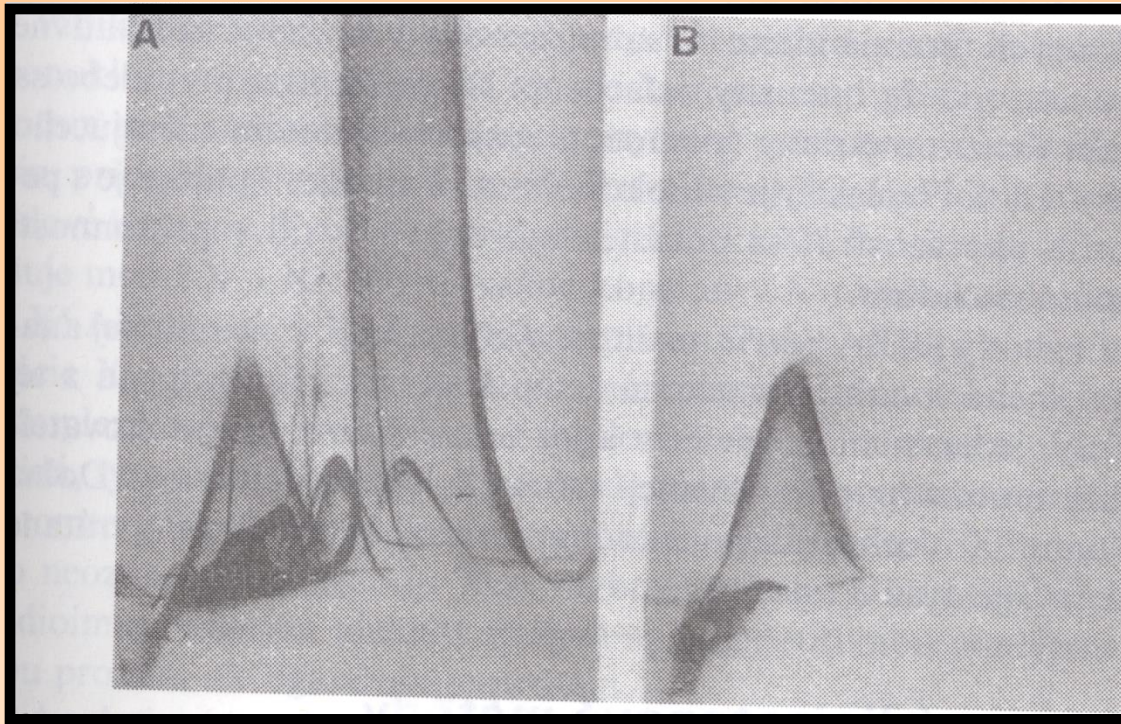
substrát pro ALP   **5-brom-4-chlorindoxyfosfát**
(nitrotetrazoliová modř)

detekční limit: **1 ng/mm²**

**O 2-3 řády citlivější je použití
luminiscenčních a fluorescenčních
detekčních technik**

Emitované světlo lze zachytit např. film

Identifikace vrcholu získaného pomocí křížové imuno elektroforézy imunoblottingem

A- Křížová imuno elektroforéza v agarozovém gelu

B- Otisk na nitrocelulosové membráně po reakci s myší monoklonální protilátkou proti lidskému IgM, po detekci pomocí sekundární protilátky značené peroxidasou (kozí proti myší Ab)

DOT BLOTTING

Protein aplikuje přímo na membránu bez počáteční elektroforetické separace.

**Detekce je stejná jako u Western blottingu.
Pro kvalitativní a semikvantitativní stanovení.**

